

УДК: 616.34-053.31-08:618.3:616.98

НЕФАРМАКОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ
ДО ЛІКУВАННЯ КИШКОВИХ КОЛЬОК
У ДІТЕЙ ПЕРШИХ МІСЯЦІВ ЖИТТЯО.О. Лошак**, Т.В. Петрицюк**,
Є.В. Зброжик*ДУ «Інститут педіатрії акушерства та гінекології»
НАМН України*
(м. Київ, Україна),
Ужгородський Національний Університет**
(м. Ужгород, Україна)**Ключові слова:** новонароджений, кольки, спазми, масаж, олії.**Резюме.** Кольки – найсильніший біль, який відчуває новонароджена дитина. Зазвичай напади кольок минають самостійно до 5-6 міс. Проте в 5% випадків симптоми можуть свідчити про захворювання. Слід пам'ятати про симптоми небезпеки, що виникають за наявності патологічного стану: повторне блювання, зміна характеру випорожнень (закріп, пронос), зміна температури тіла (< 36,1 або >37,9о С), кволість, поганий набір ваги (менше 15 г/день). Критеріями вибору методу припинення кольок слід вважати швидке настання ефекту, повну безпеку для дитини, зручність у застосуванні. «Олійка від здуття живота Weleda» має унікальний 100% натуральний склад, створена на основі мигдального масла, з ефірними оліями майорану, римської ромашки та кардамону, застосовується для масажу живота при нападах кольок та для їх профілактики. Ефект виникає протягом 3-5-хвилин, олія не містить хімічних та лікарських компонентів (спазмолітиків, симетикону), не має побічних дій та протипоказань.**Вступ**

Болі в животі є однією з найбільш частих скарг батьків при зверненні до лікаря – близько 60 % дітей до 6-тижневого віку часто прокидаються впродовж ночі, страждаючи від кишкових кольок [1, 2].

У ранньому дитячому віці, а особливо в перші місяці життя дані симптоми виникають внаслідок сукупності причин: морфо-функціональна незрілість периферійної іннервації кишечника, дисфункція центральної регуляції, «пізній старт» ферментативної системи, порушення становлення мікробіоценозу кишечника. Все це призводить до посилення процесів бродіння і газоутворення, які супроводжуються спазмом ділянок кишечника. Матері скаржаться на неспокій малюків, поганий сон; під час годування можуть виникати гострі болі, які супроводжуються скрикуваннями. Смокотання стимулює скорочення кишечника, а якщо він і до того був спазмований, то під кінець годування дитина відчуває біль. Через неспокій та нервову смокотання дитина заковтує багато повітря, що посилює відчуття розпирання і неприємні відчуття в животі, а також може спровокувати зригування [1, 2, 3].

Найчастіше кольки виникають у дітей віком від 1 до 4 місяців. Вони зустрічаються з однаковою частотою у хлопчиків і дівчаток, не залежать від характеру вигодовування (грудне, чи штучне).

Для встановлення діагнозу кольок існує правило «трьох»:

1. дитина плаче більше 3 годин на день;
2. щонайменше 3 рази на тиждень;

3. вік дитини біля 3 місяців.

Зазвичай напади кольок минають самостійно до 5-6 місяців і лише у 5% випадків їх симптоми свідчать про захворювання [3, 4].

Больовий синдром пов'язаний з підвищеним наповненням газами кишечника у період годування та перетравлювання їжі. Він супроводжується вираженим неспокоєм, тривалим невинним плачем з почервонінням обличчя, підгинанням ніжок, як і будь-який дискомфортний стан малюка [5, 6, 7].

Для функціональних кольок не характерні болючість при пальпації черева, напруженість м'язів черевної стінки та утруднення при глибокій пальпації. Кольки часто супроводжуються зригуваннями (іноді блюваннями), але без будь-яких домішок (наприклад, жовчі).

Зригування – це вільне виливання вмісту шлунку без вегето-вісцеральної реакції. Воно не супроводжується змінами з боку судинного тону (блідість або почервоніння шкірних покривів), підвищеним потовиділенням, зниженням температури тіла, участю глибокої мускулатури черевної порожнини [3, 7, 8]. Проте, слід пам'ятати про симптоми небезпеки, що свідчать про наявність патологічного стану, коли спостерігається:

- повторне блювання;
- зміна характеру випорожнень (закріп, пронос);
- зміна температури тіла (< 36,1 або >37,9 ОС);
- кволість;
- поганий набір ваги (менше 15 г/день).

У таких випадках необхідно проводити дифе-

ренціальну діагностику. При тривалих кольках, які важко купуються, при здутті черева необхідно виключити хірургічну патологію, для якої характерно:

- болючість при пальпації, пасивна напруженість черевної стінки;
- підвищення температури тіла до фебрильних показників;
- відмова від їжі;
- повторні блювання;
- відсутність самостійних випорожнень [8, 9].

Інфекційні захворювання, що супроводжуються вираженим больовим синдромом, також можуть маскуватись під кишкові кольки, проте вони супроводжуються відмовою від їжі та зригуваннями. Це такі захворювання, як отит чи пієлонефрит. Основною відмінністю є тривалість болю, наявність гіпертермії, відсутність ефекту від симптоматичної терапії та відмова від їжі [1, 10, 11].

Часто у дітей з кишковими кольками лікарі вбачають та намагаються лікувати патологію центральної нервової системи (гіпоксично - ішемічні ураження). Проте різні варіанти уражень нервової системи передбачають чимало педіатричних аспектів.

Ферментопатії, особливо лактазна недостатність та дисбактеріоз кишечника, – діагнози, які найчастіше фігурують в історіях розвитку дітей грудного віку.

Лактазна недостатність - це вроджений чи набутий стан, при якому через нестачу (відсутність) ферменту лактази не розщеплюється лактоза, що призводить до розвитку синдрому порушеного перетравлення і всмоктування їжі.

Нерозщеплена лактоза потрапляє в товстий кишечник, де зброджується молочнокислими бактеріями, утворюючи кислоту і гази. Гази роздувають товстий кишечник, викликаючи біль; кислота ускладнює всмоктування води, подразнює його слизову й викликає часті випорожнення. Випорожнення мають різко кислий запах і складаються з щільних калових мас жовтого кольору і великої кількості води, яка утворює на пелюшці світлу вологу пляму. Відходять випорожнення разом з газами («з тріском»). Незважаючи на пронос, діти мало втрачають у вазі, при переведенні на безлактозний раціон випорожнення нормалізуються буквально через добу [1, 12, 13, 14].

Дисбактеріоз кишечника – другий частий діагноз, що виноситься медиками при кишкових кольках. Становлення мікробіоценозу в новонародженого починається з порушення цілісності навколоплідних оболонок та при проходженні дитини через пологові шляхи матері, де вона колонізується мікрофлорою матері, передусім, лактобацилами піхви. Далі в процесі формування біоценозу новонароджений колонізується лакто- і біфідобактеріями та умовно-патогенною мікрофлорою матері, інших членів родини, навколишнього середовища та медичного персоналу [3, 13].

Вплив на формування мікробіоценозу в немовляти має вагінальна, кишкова та шкірна мікрофлора матері, спосіб розродження (природні родові шля-

хи чи кесарський розтин), строк гестації, умови проведення пологів (мікробіологічне благополуччя акушерського стаціонару), антибіотикотерапія матері та дитини, характер вигодовування [5, 6, 14].

До порушення становлення мікробіоти призводять інфекції у вагітних (особливо групи TORCH), передчасні пологи, інструментальні втручання в пологах, патологічні стани новонароджених, які перешкоджають налагодженню грудного вигодовування [12, 15].

Підходи до ведення дітей з функціональними кишковими кольками

■ Більшість фахівців не рекомендують розпочинати терапію з лікарських препаратів.

■ Популярні в Україні препарати симетикону не довели значимої переваги перед плацебо.

■ Спазмолітики (скополамін, дицикломін) – заборонені до застосування у новонароджених.

■ Зміна формули замінників грудного молока (зменшення лактози, гіпоалергенні формули) пов'язана з труднощами та неможлива для застосування при грудному вигодовуванні.

■ Пробиотики – дають віддалений ефект (до 7 днів), коштовні та не завжди доцільні [5, 11, 16].

Для правильної корекції необхідно виділити фонову дію, яка покращить ситуацію в цілому й буде спрямована на полегшення болю.

Фонова корекція включає психологічну підготовку батьків, підтримку грудного вигодовування, раціональне харчування матері, яка годує грудьми. У разі неможливості грудного вигодовування – правильний підбір замінників грудного молока, використання рослинних препаратів вітрогінної дії, застосування масел для масажу живота.

Психологічна підготовка батьків полягає в тому, щоб роз'яснити батькам причини кольок, як вони перебігають, коли закінчуються. Бесіда проводиться з акцентом на фізіологію виникнення кольок у дітей. Не викликаючи в більшості випадків серйозного розладу здоров'я, кольки впливають на фізичний та психічний стан дитини і суттєво порушують психологічний клімат у сім'ї. У першу чергу важливим є психоемоційний стан матері, оскільки стрес, її напруга та занепокоєння передається дитині. Емоційно нестабільний або нервозний стан матері може спровокувати кишкові кольки. Доцільно провести оцінку психологічного стану матері. При її стресовому стані, який став причиною кольок, доцільною є психокорекційна робота з психологом.

Критеріями вибору метода купування кольок слід вважати швидке настання ефекту, безпеку для дитини, зручність у застосуванні.

Найпростішим та найдоступнішим методом протидії колькам у новонароджених є проведення фізіологічного розслаблюючого масажу живота.

Якщо говорити про вибір олій для масажу, то використання «Олійки від здуття животика Weleda» є ефективним та доступним, враховуючи ціну препарату.

Інформація про компанію Weleda

Компанія Weleda - один з найбільш відомих та потужних у світі виробників натуральної та органічної косметики та антропософських ліків з 1921 року. Weleda має власний, найбільший у Європі, біодинамічний сад для вирощування лікарських рослин, які використовуються при виготовленні ліків та косметики у виробництві. Повна лінійка засобів Weleda виробляється на 4 власних фармацевтичних підприємствах - у Німеччині, Швейцарії, Франції та Сполучених Штатах Америки. Продукція Компанії Weleda широко відома й представлена у 52 країнах світу на 5 континентах.

Особливості косметики Weleda

Все, що створює Компанія Weleda, базується на принципі основної філософії - «У гармонії з людиною та природою», що є не просто твердженням. Вирощування та збір сировини, підбір рецептури продукції, унікальна технологія виробництва, контроль якості – все організовано так, щоб не порушити баланс, гармонію в природі та не нашкодити здоров'ю людини. Weleda не використовує речовини, які засмічують ґрунти (хімічні добрива, синтетичні стимулятори росту та інші), а також речовини, які шкодять здоров'ю людини – нена-

туральні консерванти, барвники, ароматизатори, ГМО. Натуральна косметика Weleda, яка складається з найцінніших природних субстанцій, має значний терапевтичний ефект.

Особливості косметики Weleda

- 100% натуральний склад з відсутністю мінеральних (синтетичних) масел, ГМО, штучних ароматизаторів, барвників та консервантів (наприклад, парабенів).
- Всі рослинні інгредієнти вирощуються в екологічно чистому середовищі та проходять жорстку сертифікацію та контроль.
- Продукція проходить ретельну дерматологічну та клінічну перевірку.

Основні переваги

«Олійки від здуття животика Weleda»

- Має унікальний 100% натуральний склад.
- Не містить хімічних та лікарських компонентів (спазмолітиків, симетикону).
- Створена на основі мигдального масла, з ефірними маслами майорану, римської ромашки та кардамону.
- Не має побічних дій та протипоказань.

Таблиця 1

Механізм дії «Олійки Weleda від здуття живота у дітей»

Діючий компонент	Дія
Ефірне масло ромашки англійської	Заспокійлива, знеболююча, протизапальна
Ефірне масло майорану	Прокінетик, спазмолітик
Ефірне масло кардамону	Прокінетик, спазмолітик, антифлатулент

Олія застосовується для масажу живота при нападах кольок у дітей, а також для їх профілактики. Завдяки масажу покращується перистальтика та знімається спазм кишечника, досягається заспокійлива дія на організм дитини. Масаж проводять теплими руками, легкими круговими рухами за годинниковою стрілкою впродовж 5-7 хвилин.

Ефект після проведеного масажу з'являється протягом 3-5 хвилин. Він проявляється у заспокоєнні дитини, покращенні відходження газів (можливо з випороженнями), розслабленні передньої черевної стінки. При регулярному використанні олійки Weleda відмічається зменшення частоти та інтенсивності кольок. Олія може застосовува-

тись з перших днів життя дитини.

Використання олійки Weleda характеризується:

- Швидким настанням ефекту зняття болювого синдрому при кишечних кольках.
- Фізіологічним підходом до надання допомоги без використання складних технік та лікарських препаратів.
- Відсутністю впливу на метаболізм організму та мікрофлору кишечника у дітей.
- Доступністю препарату: одного флакону вистачає на весь період кольок (3-5 міс). Вартість дози препарату на один масаж (1 мл масла) – 3,4 грн.

Література

1. Резніченко Ю.Г. Профілактика та прогнозування порушень стану здоров'я дітей першого року життя - мешканців великого промислового міста: дис. д-ра мед. наук: 14.01.10 / Ю.Г.Резніченко // Інститут педіатрії, акушерства та гінекології АМН України. – К., 2004.
2. III Римський Консенсус (Римські критерії) - 2005, щодо функціональних захворювань органів травлення
3. Майданник В.Г. Римські критерії III (2006) діагностики функціональних гастроінтестинальних розладів у дітей / В.Г. Майданник // Педіатрія, акушерство та гінекологія. – 2007; (3): 5–13.
4. Бельмер С.В. Функциональные нарушения органов пищеварения у детей / С.В. Бельме, Т.В. Гасилина, А.И. Хавкин [и др.]. – М; 2005:36
5. Бердникова Е.К. Функциональные нарушения желудочно-кишечного тракта у детей раннего возраста / Е.К. Бердникова, Е.С. Кешишян // Consilium Medicum. Педіатрія. – 2007; 9(1):13–17.
6. Бордий Т. Римские критерии III, 2006 / Т. Бордий // 3 турботою про дитину. – 2010. – № 7–9. – С. 28–31, 30–33, 26–29.
7. Гастроэнтерология детского возраста/Под ред. С.В.Бельмера, А.И.Хавкина. – М.: ИД Медпрактика М, 2003. – 360 с.

8. Захарова И.Н. Кишечные младенческие колики и их коррекция / И.Н. Захарова, Н.Г. Сугян // Consilium Medicum Ukraina. – 2008. – № 7. – С. 38–41.
9. Левко М. Функциональные заболевания пищеварительного тракта у детей / М. Левко // З турботою про дитину. – 2009. – № 4. – С. 26–29.
10. Biggs W.S. Evaluation and Treatment of Constipation in Infants and Children / W.S. Biggs, W.H. Dery // Am Fam Physician 2006;73:469-482.
11. Cohen-Silver J. Management of infantile colic: a review. / J. Cohen-Silver, S. Ratnapalan // Clin Pediatr (Phila) 2009;48(1):14-17.
12. Могилевкина И.А. Перинатальные инфекции (научно-доказательные подходы к оказанию помощи) [Текст] / И.А. Могилевкина, Н.В. Гребельная, Н.Я. Жилка // Мистецтво лікування. – 2006. – № 5–7. – С. 35–38.
13. Основы перинатологии [Текст]: учебник / Под ред. Н.П. Шабалова и Ю.В. Цвелева. – М.: МЕДпресс-информ, 2002. – 2-е изд., перераб. и доп. – 576 с.
14. Анастасевич Л.А. Кишечные колики у детей раннего возраста: причины, диагностика, лечение / Л.А. Анастасевич // Русский медицинский журнал. – 2008. – Т. 16, № 3. – 154.
15. Белоусов Ю.В. Гастроентерологія дитячого віку/ Ю.В. Белоусов. – К.: СПД Коляда О.П., 2007. – 440 с.
16. Бережной В.В. Опыт применения оригинальных препаратов Карминативум Бебинос и ДентиноксГель Н у детей раннего возраста / В.В. Бережной, Н.К. Унич, В.А. Королева // Современная педиатрия. – 2005. – № 3(8). – С. 217–219.

**НЕФАРМАКОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К
ЛЕЧЕНИЮ КИШЕЧНЫХ КОЛИК У ДЕТЕЙ
ПЕРВЫХ МЕСЯЦЕВ ЖИЗНИ**

*О.А.Лошак***, *Т.В. Петрицюк***, *Е.В. Зброжик**

ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины»*
(г. Киев, Украина),
Ужгородский Национальный Университет **
(г. Ужгород, Украина)

Резюме. Колики – самая сильная боль, которую испытывают новорожденные. Обычно приступы колик проходят самостоятельно к 5-6 месяцам, но в 5% случаев симптомы колик свидетельствуют о болезни. Необходимо помнить о симптомах тревоги: повторная рвота, изменение стула (запор, понос), аномальная температура, длительная вялость, плохой набор веса (менее 15 г/день). Критериями выбора метода для купирования колик следует считать быстрое наступление эффекта, полную безопасность для ребенка, ценовую доступность. Масло от вздутия живота Weleda может применяться с первых дней жизни, эффект проявляется в течении 3-5-минут; масло не содержит химических и лекарственных компонентов (спазмолитиков, симетикона), не имеет побочных эффектов и противопоказаний.

Ключевые слова: новорожденный, колики, спазмы, массаж, масло.

**NOT PHARMACOLOGICAL APPROACHES
TO TREATMENT OF INTESTINAL GRIPES IN
CHILDREN OF FIRST MONTHS**

*O.O.Loshak***, *T.V.Petrtsyuk***, *E.V.Zbrozhyk**

Institute of Pediatrics, Obstetrics and Gynecology,
NAMS of Ukraine*
(Kiev, Ukraine)
Uzhgorod National University **
(Uzhgorod, Ukraine)

Summary. Colic are the greatest pain that is tested by new-born. Usually the attacks of colics pass independently to 5-6 month. In 5% cases the symptoms of colics testify to illness. When to raise an alarm: repeated vomiting, change of excrement (constipation, diarrhoea), anomalous temperature, protracted languor, bad weight gain (less than 15 g/day). Criteria of choice of method for cut short of colic: the rapid offensive of effect, perfect security for a child, price availability. Oil from swelling of stomach Weleda can be used from the first days of life, effect shows up in the flow of 3-5-min, does not contain chemical and medicine components (spasmolytics, simeticon), does not have side effects and contra-indications.

Keywords: newdorn, newborn, colic, spasms, swelling, oil.

Рецензент: Завідувач кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету
д.м.н., професор Нечитайло Ю.М.